

Vranjek v morju, slikanici in na filmu

☉ Ptica se izvrstno potaplja, saj sledi plenu do globine 80 metrov

☉ Ni konkurentka ribičem, saj lovi tiste, ki niso pomembne za človekovo prehrano

SREDOZEMSKI vranjek se prehranjuje z ribami, zato kar precej ljudi in še zlasti ribičev meni, da je njihov konkurent. Mi pa smo z raziskavo za to pri nas novejšo ptico dokazali, da ni tako, saj se prehranjuje predvsem z ribami, ki živijo pri morskem dnu in niso pomembne za človekovo prehrano. To so zlasti ribe iz družine glavačev, na primer črni glavač, ki je najpogostejši, ali pa volkec. Preostale ribe redko lovi,« poudarja biologinja dr. **Urška Koče**. Vodi projekt Simarine-Natura, ki ga izvaja **Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije** in je namenjen določitvi morskih območij Natura 2000 za sredozemskega vranjeka (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*); te dni se preveša v drugo polovico in ga financira EU iz sklada Life, ki je namenjen varovanju okolja. Raziskava je vredna dobrih 400.000 evrov in jo ob podpori ministrstva za kmetijstvo ter krajinskih parkov Strunjan in Sečoveljske soline poleg Luke Koper sofinancirajo tudi vse tri obalne občine.

Zadržuje se tik ob morju

Takšna pozornost do te ptice bo marsikoga presenetila, a je brez dvoma upravičena. Kot pravijo v društvu, je pri nas znanka, a tudi neznanca, saj se je na naši obali kot poletna gostja prvič pojavila v osemdesetih letih, odlej pa jih je vse več. Pripada družini kor-

moranov in je razširjena samo v Sredozemlju ter ob Črnem morju. Je izrazito morska ptica, ki gnezdi na skalnatih obalah in se prehranjuje na morju. Od sorodne vrste, velikega kormorana (*Phalacrocorax carbo*), ki ga pri nas srečujemo pozimi in predvsem na celinskih vodah, se loči po tanjšem kljunu in visokem čelu. Sredozemskega vranjeka v notranjosti Slovenije nikoli ne bomo videli, saj se drži ob morju. Pri nas ne gnezdi, ampak prihaja kot gost. Njegova najbližja gnezdišča so na Brionih, v Kvarnerju in na otokih srednjega Jadrana, kjer je gnezdeča populacija ocenjena na 1500 do 2000 parov. Po severnem Jadranu oziroma v našem morju se zbirajo po gnezditvenem obdobju, od pozne pomladi naprej. K nam jih takrat prileti več kot 2000, kar je 11 odstotkov celotne populacije. Največ jih je v jesenskih mesecih, zlasti septembra in oktobra, do zime pa se večina vrne na gnezdišča. Nekaj osebkov ostane pri nas še dolgo v zimo. Do zdaj smo o njih v Sloveniji vedeli premalo, da bi lahko opredelili območja, ki so ključna za njihovo preživetje zunaj gnezditvenega obdobja. Tako potekajo štiri terenske raziskovalne akcije, v katerih zbirajo podatke o številčnosti, razširjenosti in prehrani. S posebnimi GPS-napravami, ki so jim jih pripeli, so spremljali posamezne ptice in ugotovili, kje se zadržujejo, kakšen okoliš

potrebujejo za prehrano, kje prenočujejo. Celo to, katere vrste rib jedo, so ugotavljali na podlagi njihovih izbljuvkov, in seveda tudi, katere človekove dejavnosti jih morebiti ogrožajo. Vranjek je izvrstni potapljač, saj se v lovu za ribami potopi tudi do 80 metrov globoko in je pod vodo blizu dveh minut. Med plitvejšimi potopi porablja le kisik iz dihalnega trakta, med daljšimi v večje globine pa tudi kisik iz zraka, ki ostane v pljučih po izdihu. Za obnovo kisikovih zalog med posameznimi potopi potrebujejo od 20 sekund do ene minute.

Po zaslugi omenjene raziskave zdaj vemo, da k nam prihajajo zato, kjer je plitvo morje severnega Jadrana bogato z ribami in zelo ugodno za prehranjevanje. Najpogostejše lovijo pri dnu morja, zato pri lovu v plitvem morju porabijo manj energije kakor v globljem, ki obdaja njihova zimska gnezdišča na odmaknjenih in mirnih skalnih obalah in otočkih južnega Jadrana.

Ko so pri nas, se vsak večer zberejo na treh skupinskih prenočiščih ob obali: pri Sečoveljah, Strunjanu in Debeleem rtiču. Prenočujejo nekoliko odmaknjeno od obale, najraje na bojjah školjčič, kjer so varni pred kopenskimi plenilci, zjutraj pa se odpravijo na ribolov na odprto morje, kjer

preživijo večji del dneva. Odrasel vranjek poje približno 390 gramov rib na dan.

Zaščiten v EU

»Je varstveno zelo pomembna vrsta, razširjena je samo na omenjenih morjih in celotna gnezdeča populacija je ocenjena na vsega 10.000 parov oziroma kakšnih 30.000 ptic, od katerih približno polovica gnezdi v mejah Evropske unije. Tržaški zaliv in z njim naše morje sta pomembna za njihovo preživetje. Zato je zaščiten s slovensko in zakonodajo EU,« pravi Kocetova. Strokovnjaki tako ocenjujejo, da je zaradi omejene razširjenosti in majhne populacije ogrožena, pretijo pa ji tudi nevarnosti onesnaževanja morja z nafto, nenameren ulov, čezmeren ribolov, plenilci in še kaj. Zato so za promocijo in seznanjanje s to ptico s pomočjo **Gregorja Šubič**a pripravili kratek dokumentarni film. Izpod peresa **Petre Vrha Vrežec** in z ilustracijami **Kristine Krhin** pa smo dobili tudi otroško ilustrirano slikanico o mladem vranjaku Ariju, ki se iz hrvaških gnezdišč pada na letovanje v slovensko morje, kjer najde obilo hrane in srečuje različne morske živali. Iz zgodbe se otroci naučijo marsikaj o vranjaku, predvsem pa dobijo pravo predstavo o živalskem svetu našega morja.

JANEZ MUŽIČ

V lovu za ribami se potopi tudi do 80 metrov globoko. Za obnovo kisikovih zalog potrebuje od 20 sekund do ene minute.

»Tržaški zaliv in naše morje sta pomembna za njihovo preživetje,« pravi Urška Koče.

(FOTO: J. M.)

Page: 12

Reach: 318000

Country: SLOVENIA

Size: 643 cm2

2 / 2

Dnevne poti sredozemskih vranjekov so spremljali z GPS-napravami.

